

figyelőszolgálat

Ebben a rovatban folyamatosan közöljük a külföldi szaklapok műszaki könyvtárakat érdeklő folyóiratcikkeit, továbbá a könyvtártudományi és dokumentációval foglalkozó szakkönyvek ismertetését.

+++

F O L Y Ó I R A T S Z E M L E

288

001.81

A tudományos munka módszere és technikája. - /Methodik und Technik des wissenschaftlichen Arbeitens/ - SCHMIDMAIER, D. - Der Bibliothekar, 18.k. 4.sz. 1964.ápr. 378-385.p.

Ismeretes, hogy az egyetemi és főiskolai képzésben - kivéve a pedagógiai fakultáson - alig hangzik el előadás a módszeres tudományos gondolkodás és munka problematikájáról. A XIX. században oly gyakori hodegetikai vagy propädeutikai tantárgyak hiányzanak ma az órarendből, de még az ezeket alig pótoló szakirodalom is ritka. Ezt a hiányt részben enyhítik a könyvtárak által kiadott bibliográfiai művek, melyekben szó esik a bibliográfiakészítés, felhasználás, irodalomkutatás kérdéseiről.

A tudományos és közművelődési könyvtárak jó szolgálatot tesznek, ha:

- tanévkezdetkor a hodegetika és határterületének irodalmából kiállítást rendeznek,
- erről a témáról röplapbibliográfiát állítanak össze s azokat eljuttatják elsősorban a levelező hallgatókhoz, az üzemi akadémiákon tanulókhöz,
- a helyi sajtóban cikket írnak az irodalomfeldolgozás, irodalomkutatás módszereiről, a könyvtári szolgáltatások felhasználási lehetőségeiről a tudományos munkában. /Sz.T./

289

001.815

A tárgyi fogalmak kiválasztásának algoritmikus módszere mutatók összeállítására. - /Algoritmiceszkoi metod vüdelenija predmetnüh ponjatiij dlja szosztavlenija ukazatelej/ - JAKUSIN, B.V. - Naucno Tehniceszkaja Informacija, 7.sz.1963.jul. 12-20.p.

689

Valamely szöveg tárgyi fogalmakig való összevonásának automatikus módszere azon alapszik, hogy a szövegben felfrítik az ún. bázis szakkifejezéseket, amelyek jegyzékben szerepelnek, és az azokat megmagyarázó szavakat. A tárgyi fogalmak a terminológiai szerkezetek, amelyek a közlemény tárgyát kifejezik.

Azokat a magyarázó szavakat, amelyek a különféle szöveg-összefüggésekben egy bázis szakkifejezésre vonatkoznak, csoportosítják és rendezezik meghatározott szabályok szerint tárgyi fogalmakká. Egy szövegből rendszerint több tárgyi fogalmat emelnek ki, a szöveg bázis szakkifejezéseinek száma arányában. A tárgymutatóba azokat a fogalmakat vezetik be, amelyek legnagyobb számban tartalmazzák a szakkifejezéseket.

A tárgyi fogalmak képzése algoritmusainak fő fokozatai:

1. a szöveg kódolt és indexes alakja,
2. a tárgyi fogalom képzése,
3. a tárgyi fogalmak nyelvtani kialakítása.

/P.S./

290

002-659.2

Dokumentáció és tájékoztatás. Szélgjegyzetek. - /Documentazione e informazione. Divagazioni/ - URSO, T. - Bollettino d'Informazioni, 3.k. 1.sz. 1963. jan.-febr. 10-16.p.

A dokumentáció és a tájékoztatás az ember kortársai. Változhatnak a módszerei és eszközei, az anyaga és formái, de lényegük és céljuk alapvetően azonos marad: "alkalmas módon és tartósan megőrköztetni a jövőbeni felhasználásra érdemes tényeket és jelenségeket".

Míg a könyvtáros alakja statikus jellegű, addig a dokumentalista dinamikussá. Ez azonban nem jelent antagonizmust a két személy között, hiszen a két feladat gyakran egy személyben egyesül. A különbség a munka specializálódásából alakult ki: míg a könyvtáros hosszabb lélegzetű és szélesebbkörű tudományos anyagokkal foglalkozik, addig a dokumentalista egy szűkebb területen mindent összegyűjt, és ebből a legrövidebb időn belül kell információkat szolgáltatnia. A dokumentalista olyan anyagokkal is dolgozik, amelyek elkerülik a könyvtáros figyelmét, ezeket nemcsak megőrzi és rögzíti, hanem a hasznosság szempontjából értékeli vagy legalább is válogatja. Ebből a szempontból a dokumentalista elűt a hagyományos értelemben vett könyvtárostól, és elsősorban a tudományos és műszaki területre specializálódott. Eppen ezért beszélnek tudományos és műszaki dokumentációról és tájékoztatásról, megkülönböztetve azt az általános értelemben vett tájékoztatástól.

/B.S./

291

002:659.564

Automata tájékoztatási rendszerek felé. - /Towards automatic information systems/ - LANCASTER, F.W. - New Scientist, 20.k. 367.sz. 1963. nov. 28. 535-538.p.

Az "információ robbanár" közepéből az indexelés fonala és a különböző gépesítési törekvések vezetnek ki. A gépesítés terén a fő-

690

irányzat a visszakeresésre irányul, bár az irodalmi tájékoztatásra fordított munkák 80 százalékát képezi a feldolgozás /input: kivonatolás, indexelés/ és csak 20 százalékát a visszakeresés. Egy Aslib vizsgálat szerint a tájékoztatás hibáinak 60 százaléka a feldolgozás emberi munkájának hibáiból és gyengeségeiből származik.

A gépesítésnél a feldolgozó munkára kell súlyt helyezni, itt ki-küszöbölhető az emberi szubjektivitás. A közelítő jövőben ez úgy könnyíthető meg, hogy egyidejűleg készülnek el a dokumentumok nyomtatott és géppel olvasható szövegei.

A dokumentumok különböző módszerekkel való gépi kivonatolása és indexelése azaz a közös tapasztalattal járt, hogy a dokumentumok 50 százaléka általában 150 közhasználatu szóból áll, amelyek a visszakeresés szempontjából feleslegesek. Ezek tehát egy computer memóriájában tárolhatók azaz az utasítással, hogy a gép mellőzze azokat. A szavak "relatív gyakoriság"-nak és a "fogalom csoportok" előfordulásának figyelembevétele szintén alkalmazható módszer a gépi indexelésnél.

A gépi kivonatolás alapelvei.

/B.S./

292

002:678.815.2

Dokumentáció vizuális lyukkártyákkal. - /Dokumentation mit Sichtlochkarten/ - ARNTZ, E. - Nachrichten für Dokumentation, 15.k. 1.sz. 1964.márc. 18-27.p.

Az NSzK 170 külföldi követsége és konzulátusa részére IBM lyukkártyákon tárják fel az irodalmat, a lyukkártyákat azután vizuális lyukkártyákként kezelve kézi válogatás formájában használják fel. A rendszer lényege:

- Az irodalmat 2000 fogalom alapján tárgyszavazzák, a felhasználók tehát ugyanennyi kártyával válogatnak.

- Egy lyukkártyán 500 lyukhelyet /100-599/ használnak fel a feltárássra került dokumentumok számának lyukasztására.

- A tárgyszólista /amit a felhasználók is megkapnak/ 2000 fogalomhoz egy utaló lista további 3000 fogalmat kapcsol hozzá, amelyek az alapfogalmak kombinációjából állnak elő.

- A rendszerhez vörösszínű lyukkártyák is tartoznak, amelyek önállóan nem használhatók, hanem csak alosztásként.

- Zöldszínű lyukkártyák 1-99 lyukhelyein bibliográfiai adatokat /szerző nevének első három betűje; dokumentum típus; megjelenési idő stb./ és a dokumentum nyelvét tartják nyilván.

- Visszakeresésnél a felhasználók a megfelelő tárgyszavak lyukkártyáinak egymásra helyezésétől kapják meg az irodalomjegyzékben szereplő dokumentumok számát.

A rendszerben szereplő index-fogalmak száma rugalmasan bővíthető.

/B.S./

293

002.004:681.177

Témafigyelés gépi lyukkártyákkal és elektronikus adatfeldolgozó berendezéssel. - /Selektive Informations-Ringtausch /SIR/ mit Maschinenlochkarten und Computer-Einsatz/ - HEILMANN, H. - Nachrichten für Dokumentation, 15.k. 1.sz. 1964.márc. 12-17.p.

A SIR olyan információ visszakereső eljárás, amely a dokumentumok automata indexelését kombinálja az automata és kézi visszakereséssel. Az eljárásnál az indexelésre kerülő dokumentumok száma, a kulcsszavak és a különböző kiértékelési helyek száma elméletileg korlátlan.

Az eljárás lényege:

- A feldolgozásnál IBM lyukkártyákat készítenek, vizuális lyukkártyaként.

- Egy szempont szerinti gépi lyukkártyán 500 dokumentumszámot jelölnek.

- A dokumentumok bibliográfiai adatairól az elektronikus gép külön számsorrendes jegyzéket készít a megkívánt számban.

- A témafigyelésbe bevont helyek vagy személyek részére kiküldik az érdeklődési körbe tartozó szempontok vizuális lyukkártyáit és a bibliográfiai jegyzéket.

A felhasználó az öt érdeklő lyukkártyák egymásra helyezésével kapja meg a vonatkozó dokumentumok számait. Az információ visszakeresést tehát mindenki saját maga munkahelyén végezheti el.

Ez a rendszer természetesen csak részben köti le egy elektronikus adatfeldolgozó berendezés kapacitását és nemcsak gyorsabb, hanem jobb is a centralizált visszakereső rendszereknél. /B.S./

294

002.513.5:930.26

Tájékoztató visszakeresése az archeológiai szakirodalom területén. - /Informacionnui poisk v oblaszti archeologiceszkoi literaturu/ - BRAJCEVSKIJ, M.Ju. - PSENICNAJA, L.E. - SZKOROHOD'KO, E.F. - Naucsno-Tehnicesszkaja Informacija, 8.sz. 1963.aug. 13-16.p.

A tájékoztatói visszakeresés nyelve és elvei közvetlen összefüggésben vannak azoknak a fogalmaknak rendszerével és szerkezetével, amelyeket a visszakeresést felhasználó ismeretágyban alkalmaznak. Az archeológiai irodalomban célszerűnek mutatkozott a műszaki tudományok területén bevezetett módszertan alkalmazása. Ennek megfelelően kidolgozták Ukrajna archeológiai szakirodalma visszakeresésére szolgáló, gépeken alkalmazott kísérleti algoritmust. - A terminológia rendkívüli sokfélesége és a kifejezések kis mértékű gyakorisága következtében célszerűnek mutatkozott a kifejezések szétválasztásával kód készítése, amely a tárgyak osztályának alosztályait foglalja magában. Az említett okok, annak szükségességével együtt, hogy az adatokat időrendben és földrajzilag is kell vezetni a kódolás ankét-módszerét határozták meg, amelynek alapján öt adatot rögzítenek: a kiadvány típusát, a lelet típusát, a korát, a helyet, az archeológiai kultúrát. A visszakeresés e jelek valamennyije vagy egynéhánya alapján történik. A gépi kísérletek pozitív eredményeket adtak. /F.S./

295

002.6:659.24

Figyelőszolgálat több vállalat együttműködésével "Új gyógyszer" elnevezéssel. - Cooperative project in new drug reporting/ - GRAHAM-BOHR, P. - CRAWFORD-OWEN, K. - Journal of chemical documentation, 3.k. 4.sz. 1963.okt. 201-205.p.

692

Eét amerikai cég tájékoztató részlegének együttműködése alapján figyelő-karton szolgáltatást vezettek be. A szolgáltatás célja a szakirodalomaa közöttett legújabb biológiai hatású vegyületek /gyógy-szerek/ nyilvántartása, kutatók, gyártócégek és kereskedelmi szervek tájékoztató irodái részére. Az együttműködés alapján kb. 300 magas színvonalu szakfolyóirat és kb. 30 másfajta dokumentum /kutatási és kongresszusi jelentések, referáló lapok stb./ anyagát dolgozzák fel válogatás alapján, a vegyületek képleteit és minden jellemző tulajdonságát felsoroló informatív referátumok alakjában. A feldolgozott anyagot kartonokon küldik meg az érdekelteknek. Mivel a 7 cég gyártási profilja egymástól eléggé elhatárolt, minden cég a saját profiljába tartozó anyagot referálja. Az 1961. december és 1962. december között eltelt 1 év alatt 3000 kartont készítettek. Az összes mennyiség 19 %-a volt elkerülhetetlen duplum, 10 %-a elavult és 1 % valamely okból használhatatlan. A szolgáltatás jól bevált. 1962-ben havonta 212 új vegyületről nyújtott tájékoztatást. /P.I./

296

002.63

A skandináv országok együttműködése a műszaki-tudományos tájékoztatás területén. - /Szotrudnicesztvo szkandinavszkih sztran v oblaszti naucsno-tehniceszkoj informacii/ - SZVERDRUP, A. - Naucsno-Tehnicoszka Informacija, 9.sz. 1963.szept. 46-48.p.

A skandináv országok dokumentációs szervét - a Scandinavian Documentation Center-t /SCANDOC/ - 1960-ban alapították az Alkalmazott Kutatás Skandináv Tanácsa javaslatára. /SCAR/ Ez intézmény a dán, a svéd, a norvég, a finn és az izlandi tájékoztatói szolgálatok központja. A központ fő feladata tudományos kapcsolatok létesítése a tagállamok, valamint az USA és Kanada között; tájékoztatói anyag megszerzése és visszakeresése igények alapján; segítségnyújtás az USA és Kanada szakemberei részére, akik a skandináv országokban lefolytatott tudományos kutatások iránt érdeklődnek; szakirodalom cseréje, amit a szokásos uton nem lehet megkapni.

A központ munkáját az egyes országok központi tájékoztatói szervei utján végzi.

A SCAR és a SCANDOC államközi szervek, amelyek a skandináv országok tudományos kutató tanácsai, akadémiái és az ezek által szervezett tájékoztatói intézeteknek együttműködését elősegítik a műszaki-tudományos tájékoztatás területén. Määrésről az egyes nemzeti szervek hatékony részvételükkel fejlesztik és irányítják a SCANDOC műszaki-tájékoztatási tevékenységét. /P.S./

297

02

Könyvtárügyünk egysége. - /Die Einheit unseres Bibliothekswesens/ - SICHELSCHMIDT, G. - Dokumentation.- Fachbibliothek.- Werkbücherei, 12.k. 4.sz. 1963/64.ápr.-máj. 126-128.p.

A tudományos és a közművelődési könyvtárak feladatai egyre közelebb kerülnek egymáshoz. Ma már nemcsak a mérnök vagy egyetemista

igényli a szakirodalmat. Az NSZK-ban jelenleg fennálló "könyvtárke" miatt a diákok megrohanják a tudományos könyvtárakat, mert az egyetemi könyvtárak nem tudnak minden igényt kielégíteni. A Deutsche Forschungsgemeinschaft anyagilag is támogatja az NSZK könyvtárait, hogy a legfontosabb tudományos művekből legalább egy példány mindenképp meglegyen az országban. A közművelődési könyvtárak rugalmasabban alkalmazkodhatnak a szakkönyvbeszerezésnél az olvasói igényekhez, mert nem kötik őket a teljességre való törekvés.

A könyvtárügy egysége abban is megmutatkozik, hogy a könyvtár-technikai módszerek bármely típusnál egységesek, s mindkét típusnál előtérbe került a bibliográfiai tevékenység.

A könyvtárak állománybeszerzését befolyásolja az olvasórétegek igénybeli változása is: a korábban könnyű, szórakoztató regényeket olvasók többsége a képernyő mellé pártolt, a megmaradtak igényesebbek lettek. Miután a szakkönyvek ára magas, ezeket továbbra is a különböző könyvtáraktól kölcsönzik. /Sz.T./

298

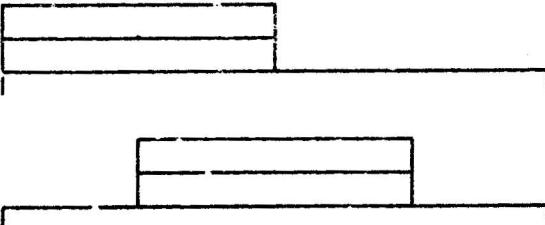
025.3

Egy egyszerű osztókarton-rendszer a szakcatalogusnál. - /Ein rationales Leitkarten-System für den Sachcatalog/ - GUNZAHNHAUSER, M. - Dokumentation-Fachbibliothek-Verlagsbücherei, 12.k. 4.sz. máj. 129-130.p.

A cataloguskarton nemzetközi szabványa 12.5 x 7.5 cm. Az osztókarton 1 cm-rel, - megrövidítés esetén /vágás/ 0.5 cm-rel - emelkedik a cataloguskartonok fölé. Az osztókarton kiemelkedő részét 8 egyforma mezőre oszthatjuk.

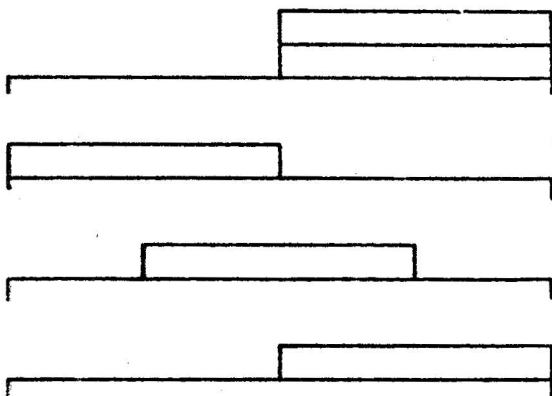
--	--	--	--	--	--	--	--

A különböző fogalomkategóriáknak külön-böző módon levágott osztólapok felelnek meg. Az osztólapok 1 cm magas mezői a publikáció tartalmát kifejező fogalomkategóriáknak szolgálnak /szakfogalom-területi-ido viszonyítás fogalma/, míg a 0.5 cm magas mezői a publikáció formai kategóriáit fejezik ki: a publikáció megjelenési formája, megjelenési ország, megjelenési idő. Az osztólap vágása:

A különböző fogalomkategóriáknak külön-böző módon levágott osztólapok felelnek meg. Az osztólapok 1 cm magas mezői a publikáció tartalmát kifejező fogalomkategóriáknak szolgálnak /szakfogalom-területi-ido viszonyítás fogalma/, míg a 0.5 cm magas mezői a publikáció formai kategóriáit fejezik ki: a publikáció megjelenési formája, megjelenési ország, megjelenési idő. Az osztólap vágása:

1. hatféleképp történhet. /lásd 1-6./ A catalogus szerkesztőnek szabad döntése van, hogy szak-ido- vagy területi elrendezésre kívánja-e besorolni az anyagot. Így pl. az 1. ábra a szakfogalom osztólapját, a 2. a területi osztólapot, a 3.sz. az

3. idői osztólapot, a
4. a megjelenési forma osztólapját,
5. a megjelenési ország-, és
4. a 6. a megjelenési hely osztólapját mutatja be.
5. Így a szak/területi/idő/ és formai fogalomkategóriák segítségével egy
6. négydimenziós szak-katalógust lehet összeállítani.

/Sz.T./

299

025.34:778.14

A hagyományos kartotékrendszer korszerűsítése mikrofotokópiák alkalmazásával. - /Modernizacija tradicionnih kartotek sa primeneniem mikrofotokopirovanija/ - LIPKIN, Sz.A.-VOROB'EV, G.G.-SCSEGOLEV, L.P. - Naucno-Tehniceszkaja Informacija, 7.sz. 1963.jul. 9-11.p.

Betűrendben vagy a dokumentumok száma szerint rendszerezett kartotékok jelentős helyet foglalnak el és ez a helyigény állandóan nő. A mikrokópiák alkalmazása lehetővé teszi az ilyen kartotékrendszerek által elfoglalt hely igen nagymérvű csökkentését. Így pl. 12-szeres kicsinyítés figyelembevételével a 75 x 125 mm-es mikrokártyán 120 db ugyanilyen méretű szabványos bibliográfiai kartont lehet elhelyezni. A mikrokópiák készítése az UDM-2 készülékkel 16 mm széles filmszalagra történik, amellyel 8 óra alatt több mint 3000 kártyát lehet fényképezni.

A mikrokártyák helyes lerakását a kartotékokban a kártyák felső részén végigmenő peremlyukasztással ellenőrzik. Két kivágás párosítása meghatározott két kezdőbetűnek felel meg. A kivágások felhasználhatók az egyes kartotékok felosztására is, amelyeket együtt helyeznek el.

A VINITI-ben ez idő szerint a vázolt rendszerrel szervezik meg a vegyipari ágazati osztály szerzői mutatójának alapján a nyilvántartást.

/P.S./

300

025.343.1:002.66

A dokumentált anyag tárgyszavas nyilvántartásának előnyei egy kisebb kutató laboratóriumban. - /Clue-Word Indexing of Technical Information in a Research Laboratory/ - McCREARY - IEEE Transactions on Engineering Writing and Speech, 6.k. 1.sz. 1964.szept. 28-30.p.

695

A Reynolds Metals Co kohászati kutató laboratóriumának tájékoztató szolgálata csekély személyzete és a kutatók kis létszáma miatt nem használ gépeket. A vállalat egyéb szervei által hitelesen feldolgozott /referált/ anyag tárgyszavását maguk a referálók végzik. Az anyag besorolása a tájékoztató részleg feladata. A részleg korlátozott mennyiségben más forrásból származó anyagot is feldolgoz. A rendszer az adott körülmények között azért előnyös, mert a teljes anyagból csak a kutatók vagy a mérnökök végeznek a maguk számára irodalomkutatást. Sem a rendszert, sem a felhasználót nem korlátozza egy adott kódrendszer. A tájékoztatás azonnali és konkrét, ugyanakkor impulzív is, mert a tárgyhoz kapcsolódó egyéb anyag közvetlenül kéznél van. E rendszer alkalmazása különösen ott előnyös, ahol: 1. a tájékoztatásra előírányzott anyagi fedezet csekély, 2. nem adatok, hanem információk tárolásáról és visszakereséséről kell gondoskodni, 3. az eredeti forrásanyagot központi raktárban tárolják, 4. a visszakeresést kizárólag műszaki szakemberek végzik, a kutatómunka más szakterületek speciális anyagát is igényli. /F.I./

301

025.45:91

A földrajz főosztályának jelenlegi helyzete az ETO-ban és alkalmazása a "Geografija" referálólapon. - /Szovremennoe szosztojanie razdela geografii v UDK i ego primenenije v referativnom szurnale "Geografija"/ - GAVRILOVA, Sz.A.-BOLDOV, V.G. - Naucno-Tehniceszkaja Informacija, 8.sz. 1963.aug. 11-12.p.

Az 1956-ban tartott XVIII. Nemzetközi Földrajzi Kongresszuson elfogadták az ETO "Földrajz" főosztályának új osztályozási tervét, amit később a FID jóváhagyott és közreadott. Az új rendszer lényege az, hogy a földrajzot összefüggő, komplex tudományágként fogja fel, amely magában foglalja a fizikai és gazdasági földrajzot. Ugyanakkor a régi jelzetek megmaradnak.

Számos meglévő hiányosság ellenére is - mint a rovatok kettősége, az alosztások nem pontos szétválasztása - az új rendszer hozzájárul az ETO további elterjedéséhez. Így az új rendszert már széles körben alkalmazza több külföldi tájékoztatási és bibliográfiai kiadvány.

A közlemény ismerteti az ETO "Földrajz" főosztályába tartozó alosztások új táblázatait és a "Geografija" referálólapon ezeknek megfelelően bővített új rovatait. /P.S./

302

025.5+659.24/.25

A műszaki és tudományos tájékoztatás problémái. - /Problemy informaczi naukovo-techniczej/ - KWIATKOWSKI, S. - Przegląd Wlóknienny, 1.sz. 1964. 1-4.p.

Ma már a tájékoztatásra nemcsak kizárólag a tudósoknak és kiváló specialistáknak szüksége, hanem az egyes munkahelyek szakembereinek is. Visszapillantva az információ történelmi fejlődésének három fő szakaszára - GALILEI-től kezdve a legújabb időkig - megállapíthatjuk,

696

hogy jelenleg a műszaki tájékoztatásban új szakasz veszi kezdetét.

A könyvtárak és az információs szolgálat kapcsolatában a könyvtár a tájékoztató szolgálat "kíségitő műhelye".

A tájékoztatási célokra fordított összegek állandóan növekednek - a kapitalista országok iparágaiiban jelenleg a műszaki-tudományos kutatások összegének kb. 5 %-át teszik ki.

Ez idő szerint a szocialista és a tőkés országokban egyaránt a következő alap-problémák várnak megoldásra:

1. a tájékoztatás hiányosságai - a nagytömegű hirtanyag ellenére;
2. a különböző nyelvű publikációk ügye;
3. az anyagok szelekciója és osztályozása, valamint e tevékenység gépesítése;
4. kapcsolat a tájékoztatást igénylőkkel;
5. szervezési kérdések mint pl. a tájékoztatás központosítása, illetve decentralizációja s végül a káderképzés.

303

025.5:659.23/.25

A lipcei Deutsche Bücherei tudományos-, műszaki és gazdasági szakirodalmi tájékoztatása. - /Wissenschaftlich-Technische und -Ökonomische Literaturinformation der Deutschen Bücherei in Leipzig/ - MÜLLER, W. - Zentralblatt für Bibliothekswesen, 78.k. 4.sz. 1964. ápr. 213-222.p.

8 éve működik a Deutsche Bücherei Műszaki-Tudományos Tájékoztató és Tanácsadó Állomása, a TWA /Technisch-Wissenschaftliche Auskunft- und Beratungsstelle/. A műszaki tájékoztatás céljából felállított speciális osztály bázisa a Deutsche Bücherei-ben meglévő, csaknem hiánytalan természettudományos, műszaki és gazdasági német nyelvű szakirodalom.

A TWA feladata Lipcse kerületén tulmenően a termelő üzemek, kutatóintézetek, egyetemek és főiskolák információs tevékenységének a támogatása. A munka hatékonyabbá tételére a TWA munkatársai

- önálló kézikönyvtárat állítottak fel a legfontosabb kézikönyvekben, amelyekből bármely iparág vagy szakterület legspeciálisabb kérdéseit is meg tudják válaszolni;

- a műszaki és természettudományos folyóiratok cikkeit referáló figyelőkartonokból szisztematikus kartonszolgálatot építettek ki, mely havonta 18 000 - 19 000 kartonnal növekszik;

- teljességre törekvően gyűjtik a szabadalmi irodalmat, szabványokat.

Ezek mellett a TWA irodalomkutatásokat is készít a műszaki tudományok minden ágában, s ezekről Bulletin-t jelentet meg: "Bulletin wichtiger Literatur-Zusammenstellungen."

A TWA a nagyobb gyárak mellett a kisebb üzemek felé is kiépitit tájékoztató tevékenységét, szorosan együttműködik a Technika Házával s annak üzemi tagozataival. /Sz.T./

304

05:577.1:65.012.225

A világ műszaki-tudományos időszakos kiadványainak növekedése a biokémia területén, országokénti és nemzeti nyelv szerinti elemzésük. - /Roszv mirovüh naučno-tehnicsezkih periodiceszkih izdani/ po voproszan bichimii i ih analiz po sztranam i nacionalnüm jazükam/ - SVARC, E. - POWERS, W. - Naučno-Tehnicsezkaja Informacija, 8.sz. 1963. aug. 30-35.p.

Amerikai tájékoztatási szakemberek elemezték az időszakos kiadványokat, amelyekben a legnagyobb számban jelentek meg közlemények a biokémia területéről. Ehhez a munkához szokot a biokémiai tárgyú cikkeket vették alapul, amelyeket a "Chemical Abstracts" Biológiai Kémia fejezetében 1910-től 1960-ig és a "Chemisches Zentralblatt" Fiziológiai Kémia fejezetében 1890 és 1910 év között referáltak. Ezzel kapcsolatban feltárták a folyóirat megnevezését, az országot, a közlemény nyelvét és az adott kiadvány alapítási évét.

Az elemzés lehetővé tette a biokémia területén megjelent és megjelenő főbb folyóiratok címének, és annak a sorrendi helyének a megállapítását, amelyet az egyes országok a kiadott szakirodalom terjedelme tekintetében elfoglalnak.

Az elemzés tárgyául azért választották a biokémiát, mert e szakterülettel foglalkozó referátumok számának aránya a biokémiai kutatás növekvő jelentőségéről tanuskodik.

/P.S./

305

087:54.001.4

Az Amerikai Kémikusok Egyesülete Szakosztályi közleményeinek megoszlása az egyesült kiadványaiban. - /Publication of American Chemical Society National Meeting Papers/ - KYROPOULOS, S. - Journal of Chemical Documentation, 3.k. 4.sz. 1963. okt. 206-210.p.

A műszaki tájékoztatás iránti igények megkövetelik, hogy a szakmai egyesületek több gondot fordítsanak kiadványaik szerkesztésére. Szükséges, hogy az egyes szakterületek tudományos felosztása alapján szervezett és e szerint további alosztályokra tagolt egyesületek közleményei ne szétszórtan, hanem lehetőleg az alosztályok kiadványaiban jelenjenek meg. A kérdés rendezése céljából felmérést végeztek és megállapították, hogy a kémia tudományos felosztása szerint a kiadványok anyaga megfelel a célnak. Amikor azonban bizonyos anyagoknak /pl. szénhidrátok, festékek, műanyagok stb./ szerint orientált és szervezett alosztályok közlemény-anyagát vizsgálták, kitűnt, hogy azok legtöbbjének nincs önálló kiadványa, s anyaguk a különféle kiadványokban igen nagyarányú szóródást mutat. Mivel az ipar szempontjából elsősorban ezek a területek a fontosak, az egyesület szervezeti intézkedésekkel kívánja rendezni a kérdést, hogy már kiadói szinten korlátozthassa az elsődleges szakirodalom nem kívánatos szóródását.

/P.I./

698

Hat hét dokumentáció - UNESCO-tanfolyam az ázsiai országok számára. - /Sei vcekor dokumentation - en Unescokurs för Asien/ - BJORN, T. - Tidsskrift för Dokumentation, 1964. 1.sz. 1-3.p.

Az UNESCO és a CSIR /Council of Scientific and Industrial Research = Indiai Tudományos és Ipari Kutatóintézet/ tanfolyamot tartott az indiai országos dokumentációs központ helyiségeiben. A hallgatók száma 33 volt, a résztvevő országokból: India, Ceylon, Indonézia, Korea, Malaysia, Nepál, Pakistán, Thaiföld. A tanfolyamot kifejezetten haladók számára rendezték. A tanfolyam fő tárgykörei /zárójelben az óraszám/ a következők voltak:

1. A dokumentáció célja és működése /12/
 2. Országos és nemzetközi információs források /12/
 3. A szolgáltatási bázis kiépítése, felállítása, irodalmi anyag-típusok,összesítő katalógusok /12/
 4. Irodalmi tájékoztatás, bibliográfia, referálás /14/
 5. Szerzeményezés, copyright /4/
 6. Csereszolgálat /2/
 7. Dokumentációs reprodukció /12/
 8. Fordítási szolgálat /6/
 9. Információs szolgálat és gépi adatfeldolgozási módszerek /30/
- A tanfolyam különböző látogatásokkal és kevés gyakorlattal volt egybekötve. /P.F./

Tanfolyam a dokumentáció gépi segédeszközéről. - /Corso sugli strumenti meccanici della documentazione/ - D'ALESSANDRO, A. - Bollettino d'Informazioni, 4.k. 3.sz. 1964.máj.-jun. 144.p.

Az olasz Comitato Nazionale per la Produzione 1964. május 11. és 16. között tanfolyamot rendezett Rómában a dokumentáció gépi eszközeiről, amelyen 15 hallgató vett részt.

Az elméleti előadásokból, csoportos megbeszélésekből és bemutató látogatásokból álló tanfolyam tematikája az alábbi kérdéscsoportokra terjedt ki:

1. Dokumentációs és tájékoztatási központok szervezete és működése.
2. A dokumentumok reprodukálásának eszközei.
3. A dokumentumok tárolásának eszközei.
4. Az automata dokumentáció.

A tapasztalat újra aláhuzta a monografikus témájú rövid tanfolyamok hasznosságát és szükségességét. /B.S./

Könyvtáros oktatás Dániában. - /Library education in Denmark/ - KIRKLEGARD, P. - Libri, 14.k. 1.sz. 1964. 51-61.p.

A dán könyvtárosképzés jelenlegi helyzetének megértéséhez szükséges a dán könyvtárügy néhány sajátosságának rövid felvázolása. A szak- és kutatókönyvtárak, amelyek az egyetemmel és más felsőoktatási intézményekkel szoros kapcsolatban jöttek létre, a könyvtár kontinentális típusát képviselik. Ezek adminisztratívve függetlenek voltak, személyzetük felsőfoku végzettséggel rendelkezett. Az új munkatársak képzése mindig igen gondos és sokoldalú volt. A felsőfoku képzettség nemcsak a régi humán könyvtárakban, hanem pl. műszaki intézmények szakkönyvtáraiban is követelményként szerepelt, itt elsősorban mérnököket kerestek könyvtárosnak. A közkönyvtárak, amelyek a Skandináv félszigeten igen fejlettek, az angol-amerikai típust képviselik. Az e századra eső fejlődésükkkel függ össze, hogy Dániában találkozunk először a "könyvtártudomány iskolája" kifejezéssel.

1956-ban a könyvtáros képzés programjában jelentős fejlődés, átszervezés történt, ez évben a Parlament törvényt hozott független állami felsőfoku oktatási intézmény létrehozásáról. A törvény meghatározza az intézmény célját és szerkezeti felépítését. Az iskola mind a közkönyvtár mind a kutató és speciális könyvtár munkatársainak képzésére hivatott.

Az iskola két fokozatra tagolódik. Az I. fokozat a közkönyvtár könyvtárosi, a II. fokozat a kutató valamint a szakkönyvtár könyvtárosi és segédkönyvtárosi feltételeinek teljesítésére ad képesítést. A törvény részletesen foglalkozik az egyes fokozatok beosztásával, az elméleti és gyakorlati képzés arányával:

- I. 1. Hat hónapi alkalmaztatás egy kijelölt könyvtárban.
2. Hat hónapi előkészítő tanfolyam a könyvtáros iskolában.
3. Két éves gyakorlat a kijelölt könyvtárban.
4. Végso egy éves tanfolyam a könyvtáros iskolában.

II. Az oktatás két szintű a tanuló korábbi képzésének és leendő feladatának megfelelően.

Az oktatás előadások és szemináriumok formájában történik. A könyvtárosok ill. segédkönyvtárosok oktatása között két tárgykörben van különbség: 1. könyvtörténet, az utóbbiaknál kevesebb az anyag, 2. a katalogizálás az előbbieknél részese előadás a főbb elvekről, az utóbbiak számára gyakorlati tevékenységet is jelent.

Az iskola megkísérli, hogy általános elméleteket oktasson a könyvtári szolgálat funkciójáról és adminisztratív tevékenységéről, és a tudományágak főbb területére vonatkozó bevezetést és tájékoztatást megadja. A II. fokozat két szemeszternyi ideje alatt a tanulók dolgoznak is, az oktatás a hét két teljes napját veszi igénybe.

Záróvizsga a könyvtárosok számára nincs, de akik az előadásokat rendszeresen látogatták, erről bizonyítványt kapnak. A segédkönyvtárosok írásbeli dolgozatot készítenek 3 tárgyból.

A kép teljességéhez tartozik a speciális tanfolyam a nem főhivatású könyvtárosok részére. E tanfolyam célja a könyvtári munka technikai és adminisztratív problémáinak ismertetése. A tanfolyam hat dolgozat készítéséből és egy 14 napos előadásorozatból áll. Ezt könyvtárlátogatások egészítik ki.

Az első dokumentalista továbbképző tanfolyamot 1964/1965-ben szervezik az információsz. területen dolgozó kutatók és mérnökök részére.

A beszámoló a jelenlegi helyzetet tükrözi, hangsúlyozza azonban, hogy az oktatási program átszervezése folyamatban van. Az már most nyilvánvaló, hogy az elméleti tanulmányok a hivatásos könyvtárosok és segédkönyvtárosok számára jelentősen megnövekednek. /G.Y./

Nyelvelemzési problémák természetes szöveg gépi feldolgozása esetén. - /Language Analysis Problems in the Computer Processing of Natural Text/ - CLIMENSON, W.D. - IEEE Trans. on Engineering Writing a. Speech, 6.k. 2.sz. 1963. dec. 72-78.p.

A gépi adatfeldolgozás célja sokféle lehet: automatikus fordítás, adatvisszakeresés, referátum készítés, tárgyszavasítás, elemzés stb. A gépek e feladatokat az eredeti szöveg nyelvi elemzése alapján végzik: 1. az azonos betű- vagy szókombinációk gyors letapogatásával; 2. meghatározott szavak kiemelésével; 3. szemantikailag rokon szóképek kiválasztásával; 4. a szókapcsolatok nyelvtani elemzése alapján. A tanulmány részletesen elemzi az alkalmazott módszereket és rámutat ezek hiányosságaira is. Az adatfeldolgozó gépek tökéletes munkájához a lélektan, az irástudomány, a linguisztika és sok más szaktudomány felismeréseinek alkalmazására, adaptálására van szükség. A jelenlegi hiányosságok egyik legfőbb oka az, hogy az emberek általában türelmetlenek a géppel. A tervezők viszonylag kevés időt fordíthatnak az alapos tervezésre, a szerkesztők a szerkesztésre. De türelmetlenek a felhasználók is, akik sokkal többet kívánnak a géptől, mint amire az képes. Ahhoz, hogy a tájékoztatás korszerű követelményeit minden tekintetben kielégítő gépek álljanak rendelkezésre, hosszabb időre van szükség. A jelenlegi gépek még csak adattárolásra és szolgáltatásra képesek. A jövő gépeinek komplett információkat kell tárolniuk és visszaadniuk. /P.I./

Módszer a természetes nyelvek szemantikája tipológiai vizsgálatához. - /Ob odnom podhode k tipologii szemantiki esztesztvennuh jazukov/ - MOSZKOVICS, V.A. - Naucno-Tehnicsezskaja Informacija, 8.sz. 1963.aug. 21-23.p.

Adott nyelv szemantikája leírható egységeinek másik nyelv egységeihez való megfelelősége kimutatásával. Az adott egységgel a másik nyelvben szembeállított kifejezést a vizsgált szó "értelmének" nevezhetjük. A szemantika ilyen felfogása alapján célszerűnek mutatkozik az "értelmező" szótár összeállításának módszere, amely hasznosnak bizonyulhat az automatikus fordítás problémáinak megoldásakor és a nyelvek tipológiai osztályozásának meghatározásánál.

A probléma fenti megközelítése megoldja az egyes kifejezések interpretálásának módját. Ezután már nemcsak szintaxisról, hanem a szavak értelmének szintaxisáról lehet beszélni.

Két példát mutat be a lehetőségek megvilágítására, amelyek valamely nyelv szemantikájának leírására másik nyelv egységeiben való visszatükröződése útján alkalmazhatók. Mindkét kísérletet a szinek jelölésére szolgáló mintegy 50 szó alapján végezték. /P.S./

Az információ megszakítás nélküli leolvasásának kutatása ferrites toroidokról. - /Issledovanie nerazrusaemogo szcsitivanija informacii sz obicsnuh ferritovuh toroidov/ - IL'JASENKO, E.I. - Naucno-Tehnicsezskaja Informacija, 9.sz. 1963.szept. 27-31.p.

A mágneses operatív memóriaegységek /MOZU/ működésének gyorsításával és egyes újfajta memóriaegységek - mint pl. az asszociatív emlékező tár - megteremtésével kapcsolatban behatóan tanulmányozták az információk megszakítás nélküli leolvasásának kérdését. Számos új elemet alkottak, amelyek azonban még bizonyos hiányosságokat mutatnak fel. Ezek abból erednek, hogy az új elemeknek a szokásos tárolási funkción kívül a megszakítás nélküli leolvasást is biztosítaniuk kell többszöri igénybevétel esetén és - ami igen fontos - ez egybeesést meg kell akadályozniuk. Az elvégzett kutatások beigazolták, hogy a ferrites toroidok megfelelő kiválasztása a mágneses paraméterek azonosságára vonatkozóan lehetőséget ad kellő nagyságu memóriaegység megalkotására, amelynél figyelembe veszik a megszakítás nélküli leolvasás elvét. E leolvasási módszer széleskörű kutatása során meg kell határozni a ferritek szerkezeti egyformaságának, összetételüknek, és számos technológiai tényezőnek határát. /P.S./

312

651.838.4:061.3

II. Össz-szövetségi konferencia a tájékoztatás automatizált fel-
dolgozása tárgyában. - /II. Vseszsojuznaja konferencija po avtomaticheszk-
koj obrabotka informacii/ - SZINDILEVICS, L.M. - Naucsno-Tehnicsezka-
ja Informacija, 8.sz. 1963. aug. 8-9.p.

A konferencián mintegy 200 szervezet több mint 400 küldöttje vett részt, így a vállalatok, a népgazdasági tanácsok, tudományos kutatóintézetek, egyetemek műszaki-tudományos tájékoztatási szerveinek megbízottai. Képviseletette magát a Szovjetunió Tudományos Akadémiája és több más tudományos intézet.

A VINITI igazgatója, A.I. MIHAJLOV bevezető előadásában válaszolt a tájékoztatási munka automatizálásának és gépesítésének jelenlegi helyzetét, a fejlődés irányait, valamint a közeljövőben megoldandó feladatokat.

A konferenciára 120 előadást jelentettek be; tekintettel ezek változatos tematikájára a konferencia elhatározta, hogy munkáját szekciókban folytatja. Ilyen szekciók voltak: a műszaki, a gépesítési, az olvasógép szekció stb. Az előadások átfogták a témakör egész területét. A konferencia résztvevői megismerkedtek a VINITI Tájékoztatási Munka Gépesítési és Automatizálási Osztálya - OMAIR - munkájával.

A konferencia határozata kijelölte egyrészt a tájékoztatási rendszerek és gépek elmélete, másrészt a kísérleti és tapasztalati-szerkesztési munka terén elvégzendő feladatokat. /P.S./

313

651.926.011

A fordítás elméletének néhány kérdése, amely a tájékoztatási
folyamatok automatizálásának általános kérdésével kapcsolatos. - /Ne-
katorue voproszu teorij perevoda szvjazannue sz obščej problemoj
avtomatizacii informacionnüh processzov/ - REVZIN, I.I. - ROZENCWEIG,
V. Ju. - Naucsno-Tehnicsezkaja Informacija, 9.sz. 1963. szept. 32-
37.p.

A fordítás áttétel az egyik nyelven tett közlésről a másik

nyelven való közlésre a két nyelv egységeinek előzőleg meghatározott megfeleltetése szerint. A fordítás és az értelmezés meghatározása alapján a fordítás automatizálásának kérdése annak tisztázására szűkül le, hogy fennáll-e egyszerűsáimdenkorra adott határ e két fogalom között. Ez a határ labilis és a nyelv formalizálásától függ. Az automatikus fordítás feladata algoritmikus megoldhatatlanságának bizonyítására pontosan meg kellett fogalmazni ezt a feladatot, azaz tisztázni a fordítás alapját alkotó fogalmakat és nem az egyes követelményekre a fordítási folyamat eredményéhez kialakítani.

Annak a folyamatnak a nyelvészeti leírása, amely valamilyen szöveg ember által való fordításakor megy végbe, több alapvető nyelvészeti probléma elméleti kutatását tételezi fel. Minthogy a fordítás a szavak értelmének változatlanóságából indul ki, szükséges a nyelvi kategóriák szemantikai osztályozása. E kategóriák részletes tanulmányozása teszi lehetővé a fordítás folyamatának leírását, amely egyszerű átkódolásból vagy grammatikai és lexikális átalakításból áll mindkét nyelven belül. /P.S./

314

651.926.07

Európai Fordítási Központ. - /Evropejszkij Centr Perevodov/ -
МИННЕВИГС, К.Р. - Naucsno-tehnicsezkaja Informacija, 7.sz. 1963.jul.
37-38.p.

A háború utáni években az orosz nyelvű és a szocialista országok nyelvein megjelent, Nyugat-Európába eljutott tudományos és műszaki irodalom terjedelme állandóan nő. Ezt a nyugat-európai országokban a szovjet és más szocialista országok tudományos és műszaki eredményei iránt megnyilvánuló érdeklődés magyarázza.

1960. októberében 14 nyugat-európai ország aláírta a megállapodást az Európai Fordítási Központ létrehozásáról a hollandiai Delft városában. A Központ feladatai a következők: műszaki-tudományos szakirodalmi fordítások gyűjtése, amelyeket orosz nyelvről vagy más szocialista országok nyelveiről készítettek nyugat-európai nyelvekre; bibliográfiai tájékoztatások gyűjtése orosz nyelvről nyugat-európai nyelvekre végzett fordításokról; a megállapodást aláíró országok ellátása a fordításokra vonatkozó tájékoztatással és fordításmásolatokkal. A Központ azokat a fordításmásolatokat, amelyeket a nyugati országokban készítettek, az illető országok nemzeti szervezetein keresztül kapja meg. Az USA Kereskedelmi Minisztériuma Műszaki Szolgálat Igazgatóságával mikrofilmcsereit is bonyolít a Központ. Ez Igazgatóság "Technical Translations" c. kiadványa közleményeket tartalmaz a nyugat-európai országokban készített fordításokról. /P.S./

315

651.928:54

Kémiai kód spektrokémiai tájékoztatás visszakeresésére. - /Himicsezkaja kod dlja poizscka spektrohimicsezkkoj informacii/ - ALEK-SZAJAN, V.T.-BARINOVA, Z.B. stb. - Naucsno-tehnicsezkaja Informacija, 9.sz. 1963.szept. 17-21.p.

Az utóbbi időben egyre szélesebb körben terjed el a molekuláris spektroszkópia módszere, amelynek következtében gyorsan nő a felhalmozódó adatok száma. Így az infravörös spektrumok mennyisége több tízezerre rug. A szakirodalomban közreadott spektrogramok nagy száma szükségessé tette a szinkép-katalógusok és atlaszok összeállítását. Az anyagok szinképét több ismérv jellemzi és azok kombinációja is érdeklődésre tarthat számot és ezért a szinképek visszakeresésére a legalkalmasabbnak látszik a lyukkártyás kartotékok rendszere.

A Szovjetunió Tudományos Akadémiájának Spektroszkópiái Bizottsága a résett mezőlyukosztásos kártyák rendszerét dolgozta ki a szinképadatok tárolására, amely mind kézi, mind gépi válogatásra alkalmas. E rendszerben használt kémiai kódot a VINITI részvételével készítették el a különféle szerkezeti ismérvek elterjedtségének statisztikai elemzése alapján. A vázolt kód használata lehetővé teszi a spektrokémiai információk hatékony visszakeresését.

316

659.132

Törzskarton gépekről - egy fontos tájékoztatási eszköz. - /Maschinenkarten - ein wichtiges Informationsmittel/ - BURKLEI, E. - Der Maschinenbau, 13.k. 2.sz. 1964.febr. 82-83.p.

A sokfajta tájékoztatási eszköz közül, amelyek a műszaki világ-színvonalról informálnak, a prospektusoknak fontos szerepe van. Értéküket emeli az a tény, hogy a termékek jellemző adatait, képszerű ábrázolásait közlik. Hátrányuk azonban, hogy formára különböznek, nem egységes a szerkesztésük, különböző a szövegek stílusa, sok a szuperlatívusz, s a műszaki adatok is szétszórtak.

A Karl Marx Stadt-i /NDK/ Textilgépgyár dokumentációs osztálya a következő eljárást vezette be a fenti hátrányok megszüntetésére: Egy A/4 formátumu kartont A/5 formára, tehát a felére, hajtanak össze. A külső oldalra kerül a textilipari gép neve, alkalmazási területe, a gyártó ország, cég, a modell száma, dátum, ETO szám, valamint a gép képszerű ábrázolása, kivágva vagy kifényképezve a prospektusból. A külső oldalra kerül a gépre vonatkozó, fellelhető irodalom jegyzéke is. A belső oldalon kerülnek felsorolásra a gép műszaki adatai, mintegy 50 pontban.

Az így egységes alakra hozott és már forrásokból is kiegészített géptörzskartont az ETO rendszer alapján tárolják. /Sz.T./

317

659.2

Tájékoztatás- és irányításügy a gyakorlatban. - /Informations- und Vorschriftenwesen in der Praxis/ - BUCKSCH, R. - Zeitschrift für Organisation, 32. 5.sz. 1964.szept.-okt. 173-176.p.

A szóbeli tájékoztatás hatásfoka alacsony, mert rögzítése rövid ideig tartós. Az embereket saját tapasztalatukra sem lehet bízni, mert gyakran egy ember "25 éves tapasztalata" nem egyéb, mint egy év gyakorlata 25 éven keresztül megismételve. Pontosabb - s ezért a vállalatvezetés irányító munkájának jó eszköze - az írásos tájékoztatás.

704

Ezek közül megkülönböztetünk olyan információkat, melyek

1. szabályozzák egy vállalat életét, munkáját, mint a
 - a/ közlemény; egyszerű tudomásulvétel céljából kiadott tudnivaló;
 - b/ körlevél, hosszabb ideig érvényben maradó, rendszerezett rendelkezések;
 - c/ előírás, a felettes szerv, osztály írásos akarata, mely tilalmakat vagy parancsokat tartalmaz. Előírhatja, hogy mit kell cselekedni, de ez nem szükségszerű;
 - d/ utasítás, a felettes szerv, osztály írásos akarata végrehajtási utasítás formájában, arról, ahogyan valaminek történnie kell;
2. oktató, tanácsadó jellegű információk:
 - a/ tájékoztató; eredményekről, javaslatokról hirt adó információ, amely parancsot, tilalmat nem tartalmaz;
 - b/ figyelmeztetés, egyéneket érintő utmutatás, az utasítással szemben ajánló jellegű.

Az üzemen belüli tájékoztatás kibocsátásánál felül kell vizsgálni azok szükségességét, mert a körlevél-, utasításinfláció inkább hátrányos mint hasznos. A tájékoztató iratok tartalma legyen világos, jól tagolt, és célszerű az egyes információtipusoknál mindig állandó formát használni. Így pl. a körlevelek fejlécén mindig szerepeljenek a következő adatok: körlevél száma, a lerakás /raktári/ száma, tárgy-szó, oldalszám, a körlevél tárgya /címe/, kiadás dátuma, készítője, engedélyező szerv. /Sz.T./

318

659.23/083.71/

Az információ fogalmának meghatározása. - /K opredeleniju ponjacija "informacija"/ - FOLUSKIN, V.A. - Naucno-Tehnicsezskaja Informacija, 9.sz. 1963.szept. 6-8.p.

Minden új tudományág fejlődésében nagy jelentőségű a terminológia világossága és állandósága. Az információ tudományos fogalmat fejez ki és a következőképpen határozható meg: egymással kölcsönhatásban levő materiális objektumok kapcsolatának tartalma, ami e materiális objektumok állapotának változásaiban nyilvánul meg. Az anyagi objektumok szervezeti fokától függően, amely a kölcsönhatás folyamatában visszatükröződik, az információnak három alapvető formáját különböztethetjük meg: az elemi, a biológiai és a logikai vagy szemantikai információt. Az információ más lényeges ismérvek szerint is osztályozható, így pl. állandósági foka szerint lehet rögzített vagy nem rögzített, az objektumok kölcsönhatása sorrendjének megfelelően közvetett vagy közvetlen stb.

A tudományos információ - logikai információ, amit a tudományos megismerés folyamatában kapunk, mint az anyagi világ objektív törvényszerűségének visszatükröződését. /P.S./

319

659.24/.25

A tudományos-műszaki tájékoztatásból származó irtérvédések tervezése. - /Planirovanie zasoprijatij, zaimsativovannij iz naucno-tehniceszkoj informacii/ - ZAGATIN, N.I. - Opit Rabotj po Tehniceszkoj Informacii i Propagande, 5.sz. 1963. 12-15.p.

A Magnitsztrój tröszt Műszaki Tájékoztató Osztályának terve két részből áll: 1. A tudományos-műszaki propaganda, az élenjáró tapasztalatok átadásának terve. 2. Rendeikések az ismertetett tapasztalatok bevezetésére.

A propaganda munkájának eszközei: felolvasások, műszaki filmek bemutatása, kiállítások rendezése, a tájékoztató irodalom feldolgozása és terjesztése, tapasztalatcserek, szemináriumok szervezése, kiadói munka. A tájékoztató-munkával megdolgozott dolgozók rendszeresen írásban jelentik az osztálynak, hogy mit végeztek.

Az ismertetett anyagok felhasználásáról ellenőrző kartonokat vezetnek. A karton egyik oldalán a gyár főmérnökének címezve előterjesztik a javaslatot, a másik oldalra rávezetik a döntést, az újítás bevezetésének határidejét és felelőjét. Az ellenőrző kartonokat számsorrendben nyilván tartják még egy könyvben is, ahová később bejegyzik az újítás eredményét, hatékonyságát is.

A trösztben már 400 újítást vezettek be, s 1962-ben 40 000 rubelt takarítottak meg. /F.M./

320

659.24/25:021.6

Új típuszabályzat a műszaki-tudományos tájékoztatási szervek kötelezettségeiről és jogairól. - /Novija tipovija pozicsonija ot ozjazannostjaj i pravah organov naucno-tehniceszkoj informacii/ - OREHOV, P.M. - Naucno-Tehniceszkaja Informacija, 8.sz. 1963. aug. 3-5.p.

A műszaki-tudományos tájékoztatási szervek új típuszabályzata növeli a tájékoztatási szolgálat egészének és egyes szerveinek szerepét a Szovjetunió népgazdaságának műszaki fejlődésében.

A típuszabályzat komplex módon rendezi a szovjet tájékoztatási hálózat munkáját, amely szigorúan koordinált terv szerint működik. Megszünteti az eltéréseket a különböző tájékoztatási szervek munkájában és pontosan elhatárolja közöttük a funkciókat. Lefekteti a kölcsönös kapcsolatokat a tájékoztatási szervek és a műszaki-tudományos könyvtárak munkájában, amelyeknek főbb pontjai: tájékoztatási anyaggyűjtemények létesítése, a szakirodalom osztályozási rendszerének bevezetése, a komplex gépesítés és automatizálás megvalósítása a tájékoztatási munka valamennyi szakaszán. Közöli az ügyendet, amely szerint a vállalatok és a műszaki-tudományos termelési és gazdasági tájékoztatás szervezetei előkészítik és továbbítják a tájékoztatási anyagot az ágazati központi tájékoztatási intézetekhez. Meghatározza továbbá a szervek által kérésre kiszolgáltató információk kiadási módját. A típuszabályzat megszabja a tájékoztatási szolgálatok által kibocsátható kiadványok típusait és tematikáját, ami elejét veszi a párhuzamosságnak munkájukban.

706

A tipusszabályzat megjelöli a különféle tájékoztatási szervek munkájának tartalmát az ágazati tudományos kutatás tájékoztatási intézetétől és a műszaki-gazdasági kutatás tájékoztatási szervétől a vállalati műszaki-tudományos tájékoztatási irodáig. /P.S./

321

659.24:002.6

A Műszaki-tudományos Propaganda Moszkvai Háza munkájának tapasztalata. - /Opüt rabotü moszkovszkogo doma naucsno-tehnicesszkoi propandü/ - KUZ'MIN, L.P. - Naucsno-Tehnicesszkaia Informacija, 9.sz. 1963.szept. 12-14.p.

A Műszaki-tudományos Propaganda Moszkvai Háza munkáját három fő irányban folytatja: műszaki-tudományos és termelési propaganda és kiadási tevékenység. A tapasztalat szerint az új technika és a haladó technológia propagandájának vezető formája a műszaki-tudományos és a termelési-technikai tanfolyam. A tanfolyamok szervezésének legfontosabb szakaszai: a témák kiválasztása, a program kidolgozása, az előadók meghívása, az előadások előkészítése. A szemináriumokon kívül a propaganda jelentősebb formái a felolvasások, a konzultációk, vállalatok meglátogatása, ujitók beszámolóí, műszaki filmbemutatók, tematikai vándorkiállítások szervezése stb.

Az intézmény 1962-ben mintegy 16 000 rendezvényt szervezett, amelyeken kerekén 350 000 dolgozó vett részt.

A műszaki-tudományos ismeretek és a kiváló termelési eredmények propagandájának javítása céljából szükséges az e területen működő valamennyi szervezet tevékenységének összehangolása. /P.S./

322

659.24:002.6

A tájékoztatócsoportok munkája - hatékony módszer a tudomány és technika eredményeinek bevezetésére a termelésbe. - /Rabota referentszkih grupp - dejsztvennaja forma vnedrenija dosztizenij nauki i tehnikii v proizvodstvo/ - PAPAHOV, N.F. - Opüt Rabotü po Tehnicesszkoi Informacii i Propagande, 5.sz. 1963. 21-24.p.

A műszaki információs anyagok tanulmányozása nélkülözhetetlen nemcsak a feltalálók, konstruktőrök - de egy jó szakmunkás számára is. Az ujitások száma nagy mértékben függ az információs anyagok gondos átnézésétől, terjesztésétől, bevezetésének ellenőrzésétől. A har'kovi Szverdlov gépgyárban három referáló-csoport összesen 48 szakember foglalkozik a műszaki eredmények propagálásával. A csoportok tagjai hetenként átnézik a beérkezett információs anyagot. Ha a referens - alapos megfontolás után - valamely eredmény bevezetését javasolja, leírja javaslatát egy ún. ellenőrző kartonra és benyújtja a főmérnöknek. A kartonon szerepel még a megvalósítás terve és a várható eredmény is. Az elfogadott javaslatokat az ellenőrző füzetbe vezetik be, ahol a következő adatokat tartják nyilván: sorszám, dátum, honnan származik a javaslat, az ellenőrző karton száma, a megvalósítás helye, ideje, felelőse, tervezett és tényleges gazdasági hatékonysága, megjegyzés.

Nagyon jelentős a csoportok munkája a minőségi konstruktóri feladatoknál. 1962-ben egy csoport az egyetemes fémfeldolgozó modernizálásával foglalkozott. Két éves működésük folyamán sok jelentős feladatot megoldottak. /F.M./

323

659.24:002.6

Az iparági műszaki tájékoztató mérnök tapasztalatai. - /Opüt rabotü otraszlevogo inzsenera-tehinformatora/ - ALPUHOV, J.V. - Opüt Rabotü po Tehnicseszkoj Informacii i Propagande, 5.sz. 1963. 17-19.p.

A Népgazdasági Tanács Központi Műszaki Tájékoztató Hivatala /Central'noe bjuro tehniceszkoj informacii - CBTI/, a Tudományos és Műszaki Propaganda Háza /Dom naucno-tehniceszkoj propagandü - DNTP/ a központi tudományos és műszaki könyvtárak, társadalmi szervezetek - mind módszertani segítséget adnak a vállalatoknak tájékoztató és propaganda-munkájukhoz.

A CBTI korszerű, jó munkájának alapfeltétele mérnökeinek állandó továbbképzése, specializálása. A jövőben erre nagyobb figyelmet fognak fordítani. A területi olaj- és gáziparban pl. szép eredményeket értek el. A hetenkénti továbbképzéseken szakmai kérdéseken kívül módszertani problémákkal is foglalkoznak.

Részletesen tanulmányozniuk kell a hazai és külföldi információs anyagot, meg kell szervezniök ezek gyakorlati felhasználását, ellenőrizniök kell az ujitások tényleges bevezetését. Rendezni kell, meg kell határozni a CBTI és a vállalati tájékoztató hivatalok dolgozóinak a munkakörét.

A további specializálódás a tudakozó-tájékoztató kivánatos fejlesztésének is előfeltétele. /F.M./

324

659.24:002.6

A Központi Tudományos Műszaki Könyvtár és a Központi Műszaki Tájékoztató Hivatal közös munkájáról a műszaki irodalom propagálása téren. - /Opüt szovmesznoj rabotü CNTB i CBTI po propagande tehniceszkoj literaturü/ - SZIDOROVA, V.J. - Opüt Rabotü po Tehnicseszkoj Informacii i Propagande, 6.sz. 1963. 14-16.p.

A nizzsne-volzszzki népgazdasági tanácsi CNTB /Central'naja Naucno-Tehniceszkoj Biblioteka = Központi Tudományos-Műszaki Könyvtár/ és CBTI /Central'noe Bjuro Tehniceszkoj Informacii = Tudományos és Műszaki Propaganda Háza/ együttműködik a vállalati műszaki könyvtárakkal és tájékoztató hivatalokkal, de bekapcsolódnak munkájukba a tudományos és műszaki társaságok, különböző társadalmi szervek is. A CNTB és a CBTI közös munkája: bibliográfiák, jegyzékek kiadása, tájékoztató bulletinek szerkesztése, stb. A könyvtár propaganda-munkája: olvasói konferenciák, előadástek, kiállítások, stb. Összhangban van a CBTI programjával: pl. a CETI előadási idejére a könyvtár kiállítást rendez, bibliográfiát készít. Közös rendezvényük a "Tájékoztató napja". 1962-ben 50-szer rendezték meg nagy eredménnyel. A tájékoztatóval foglalkozó szakemberek több mint

708

11 000 információs anyagot néztek át, melyek alapján több mint 300 újítást vezettek be, és kb. 4 millió rubelt takarítottak meg. Az egyes vállalatok műszaki könyvtárai is tartanak tájékoztatási napokat. Az információs anyagok feldolgozására referáló csoportokat szerveztek. Nagyon fontos a CNET, CBTI és a Műszaki Propaganda Háza munkájának koordinálása. Dolgozók közös továbbképző tanfolyamokon vesznek részt. /F.M./

325

659.24:002.6

A műszaki és tudományos tájékoztatás egyik új típusú komplex szolgáltatása. - /Repackaging of Scientific and Technical Information/ - FROME, J. - CAPONIO, J.F. - Journal of Chemical Documentation, 3.k. 4.sz. 1963.okt. 229-232.p.

A szolgáltatás célja: kutatók, mérnökök és műszaki adminisztrátorok tájékoztatása. Lényegében 4, egyedenként is hasznosítható szolgáltatás fajta kombinációja: 1. a feladott témára vonatkozó szakcikkek informatív referátumainak gazdag gyűjteménye; 2. tájékoztatás arról, hogy az adott kérdéssel ki, hol, mióta foglalkozik, 3. deskriptor-index az annotált, komprehenzív bibliográfiához, 4. mikrothesaurus, és kb. egy óra munkaidő ráfordítással készült tájékoztatás a tárgyban már elvégzett, folyamatban lévő és tervezett kutatásokról, azok eredményeiről, ill. állásáról. Az új szolgáltatás mind a négy eleme ismert szolgáltatásokon alapul, s nagy előnye, hogy a régi formákat új tartalommal tölti meg és így sokkal szigorubb minőségi és mélységi követelményeket elégíthet ki. - A rendszert az Egyesült Államok véderőinek műszaki és tudományos tájékoztató intézete fejlesztette ki. A szolgáltatás iránt igen nagy az érdeklődés, nem hadiipari üzemek is hasonló szolgáltatás bevezetését tervezik. /F.I./

326

659.24:002.6:629.12

A tájékoztatási munka tökéletesítése a hajóépítő ipar vállalataiban és szervezeteiben. - /Szoversensztvovanie informacionnoj rabotu na predpriyatijah i v organizacijah szudosztroitel'noj promislenosztii/ - GENDIN, A.L. - Naucno-Tehniczeszkaja Informacija, 7.sz. 1963.jul. 5-6.p.

A Szovjetunió Minisztertanácsa 1962.máj.11-i rendeletének megfelelően a hajóipar vállalataiban és szervezeteiben is végrehajtották a tájékoztatási munka átszervezését. Beszűntették a nem sajátos feladatukat alkotó kiadási tevékenységet és nagyobb figyelmet fordítottak a műszaki-tudományos tájékoztatási anyagok hatékony felhasználására a termelésben, a tudományos kutatómunkában és a gyakorlati szerkesztésben. Behatóbban kezdtek foglalkozni az élenjáró termelési tapasztalatok bevezetésével. Az új technika alkalmazásában aktívan közreműködő dolgozókat számos vállalatban prémiumban részesítik.

A fentiekkel kapcsolatban egyre sürgetőbben merül fel annak szükségessége, hogy a tájékoztatási anyagok felhasználása hatékony-

ságának kiértékelésére vonatkozó módszertant, amely e téren az egy-
esleges eljárást biztosítja, minél előbb kidolgozzék.

A hajóipar területén évenként megrendezett verseny a tájékoztatói munka jobb megszervezésére, valamint a társadalmi szervezetek és a szakemberek bevonására a műszaki-tudományos tájékoztatás és propaganda fejlesztése céljából, pozitív eredményeket hozott. /P.S./

327

659.24:002.66:72

1 Szovjetunió Építési és Építőművészeti Akadémiájának Építési és Építőművészeti Központi Tudományos Tájékoztatási Intézete. - /Centralnij Institut naucnoj informacii po stroitel'sztvu i arhitektu-
re Akademii Sztoitel'sztva i Arhitektury SZSZSZR/ - TJURIN, 7.I. -
Naucno-Tehniceszkaja Informacija, 7.sz. 1963. 7-8.p.

Az építőipar és az építőművészet területén a szovjet és külföldi szakirodalom feltárását, tárolását és kiadását kormányrendelet értelmében a Szovjetunió Építési és Építőművészeti Akadémiája Központi Tudományos Tájékoztatási Intézete végzi.

Az Intézet kiadványai a következők:

1. "Építőipar és Építőművészet" referálólap.
2. "Ekszpressz Informacija" sorozatok.
3. tudományos kutatómunkák, külföldi építőipari eredményez, külföldi szabványok gyűjteményei,
4. a szakterületet érintő fordítási jegyzékek,
5. gazdasági-statisztikai szemlék.

Az Intézet fentiekben kívül tájékoztatói anyaggyűjteményt is szervez. A kiadott referálólap a világ legjobb hasonló lapszemléi között foglal helyet, bár a kiadvánnyal kapcsolatban néhány hiányosság is megemlíthető, így elsősorban az, hogy nem fogja át a teljes szovjet és külföldi szakirodalmat az építőipar és az építőművészet területéről. Ennek oka a referálólap kis terjedelme és a saját nyomdai bázis hiánya. /P.S./

328

659.24:608.3.001.86

Az átvett újítások tervezésének, nyilvántartásának és bevezetésük ellenőrzésének néhány kérdése. - /Nekotórie voproszd planirovanija, ucseta zaimsztovanij meroprijatij i kontrolja za ih vnedreniem/ - GEORGIADI, F.J. - Opit Rabotü po tehniczeszkoi Informacii i Propagande, 6.sz. 1963. 11-12.p.

A leningrádi körzethez tartozó "Szlancü" kcs.írást műszaki tájékoztató hivatala 27 vállalatot és szervezetet lát el, ezért nagyon fontos az ajánlott újítások nyilvántartása és bevezetésük ellenőrzése. A hivatalnak több mint 900 aktívja van, akik különböző formában segítik el a munkát. Az információs anyagokból meritett újítási javaslatokat a műszaki tanács hagyja jóvá s ott rögzítik le s megvalósításukra vonatkozó adatokat is. Az ajánlott újításokat speciális kartonokra írják le, melyek az illetékes vállalatoknál maradnak. A tájékoztatói hivatal mérnökei rendszeresen ellenőrzik az el-

710

fogadott javaslatok megvalósítását. Végül kiszámítják az így nyert gazdasági eredményt. A megvalósításról szóló dokumentumokat a tájékoztató hivatal őrzi. A kerület vegyiparának fejlesztése érdekében tervet készítettek az élenjáró tapasztalatok átvételére.

/P.M./

329

659.24:621.3

A Villamosipar Szabványosítási és Egységesítési Központi Műszaki-tudományos Tájékoztatói Intézete. - /V centralnom insztitute naucno-tehnicneszkoj informacii sztandardizacii i normalizacii v elektro-tehniczeszkoj promislennozsti/ - MALININ, Sz.G. - Naucno-Tehniczeszkoj Informacija, 9.sz. 1963.szept. 9-11.p.

A villamosipari tudományos kutatás tervezésének javítása, a tervező-szerkesztő munka tökéletesítése, az újítások bevezetése a termelésben mindenekelőtt a műszaki-tudományos és gazdasági tájékoztatás helyes megszervezését követeli meg. E céloknak kíván eleget tenni a Villamosipar Szabványosítási és Egységesítési Központi Műszaki-tudományos Tájékoztatói Intézete /CINTIEP/. Az Intézet gyakorlati munkája során megteremtette a deskriptoros típusú automatizált és gépesített információ visszakereső rendszert, amely az inverziós visszakeresési elvet alkalmazza. E munkákra az elektronikus számítógépeket vették igénybe. Az információ hordozójaként a mikrokártya szolgál, a legegyszerűbb visszakeresésre a szuperpozíciós lyukkártyákat használják.

A vázolt módszerek útján sikerült a villamosipari termékekre vonatkozó információs anyagot feltárni és terjeszteni egyrészt az első rendszerhez képest mintegy huszszor kisebb költséggel és másrészt a visszakeresés ideje is jelentős mértékben csökkent.

/P.S./

330

659.24:658.57

Műszaki tájékoztatás a kutatási programok irányítói részére. - /Technical Information for Research Program Management/ - FREEMAN, K.E. - Journal of Chemical Documentation, 3.k. 4.sz. 1963.okt. 217-220.p.

A műszaki tájékoztatás hagyományos műfajai mellett a kutatóintézetek részére nélkülözhetetlen az olyan szolgáltatás is, amely a már folyamatban lévő kutatások állásáról és részeredményeiről ad pontos és folyamatos tájékoztatást. A feladattal központi szervezet bíztak meg, amely begyűjti, feldolgozza és az érdekeltekhez juttatja a folyamatban lévő orvostudományi, gyógyszerkémiail kutatások részeredményeiről szóló adatokat. Időközben a tájékoztatást kiterjesztették a biológiai és a fizikai kutatások idevágó anyagára is. Ez idő szerint egy év alatt kb. 60 000 adatot, jelentést stb. dolgoz fel. A tájékoztatás a következő adatokra terjed ki: 1. a kutatást finanszírozó szerv megnevezése, 2. a kutatás vezetőjének és munkatársainak neve, 3. a kutatás elnevezése és célja, 4. a munka helye, 5. legalább 300 szavas tájékoztatás a tervezett vagy már fo-

lymatban lévő kutatás részletes programjáról, 6. a kutatás állása a költségkerethez viszonyítva. Az új szolgáltatás iránt igen nagy az érdeklődés. /P.I./

331

659.24:658.57

A tudományos kutatási munka terve a műszaki-tudományos tájékoztatás területén 1964-65. évekre. - /O plane naučno-issledovatel'szkih rabot v oblasti naučno-tehniceszkoi informacii na 1964-1965 gg/ - Naučno-Tehniceszkaja Informacija, 7.sz. 1963. jul. 3-4.p.

A tudomány és technika jelenlegi fejlődési ütemének és a tájékoztatási anyag növekvő mennyiségének figyelembevételével a szakember részletes tájékoztatással csak abban az esetben látható el, ha a tájékoztatási munka minden szakaszán teljesen új módszereket és eszközöket alkalmaznak. A Tudományos Kutatásunkat Koordináló Össz-szövetségi Bizottság megbísta a minisztériumokat és egyéb főhatóságokat, hogy dolgozzák ki a tudományos kutatás tervét a műszaki-tudományos tájékoztatás területén az 1964-65. évekre, és foglalják bele az ágazati bizottságok összevont terveit, valamint biztosítsák e célra a költségvetési fedezetet.

A Tudományos Kutatásunkat Koordináló Bizottság a tájékoztatási kutatás fő irányvonalait négy feladat köré csoportosítja és ajánlásokat közöl a tervek összeállítására. Részletesen kitér a tudományos kutatás két tárgykörére: 1. a tájékoztatási munka gépesítésére és automatizálására és 2. módszertanára, valamint szervezésére, amelyek körponti helyet foglalnak el a tervekben. /P.S./

332

659.24:658.57

A tudományos kutatás fő irányvonalai a tudományos tájékoztatás terén Nagybritanniában. - /Osznovnye napravlenija naučnoj issledovaniij v oblasti naučno-informacionnoj dejatel'noszti v Velikobritanii/ - YILSZON, L. - Naučno-Tehniceszkaja Informacija, 7.sz. 1963. 34-36.p.

Az angol tájékoztatási szolgálat sokrétű, igen fejlett és sok kiadványt ad közre. Az első jellemző lényege az, hogy nincs éles határvonal a könyvtári és tájékoztatási szolgálat között; a másik tény a tájékoztatási szolgálat decentralizálásának elve.

Az angol kormányzat tudományfejlesztési tanácsadó szerve ajánlásában szükségesnek jelezte a rendszeres kutatást a tudományos tájékoztatás egész területén. A Szakkönyvtárak és a Tájékoztatási Irodák Egyesülete /ASLIB/ megkezdte a kutatási program végrehajtását, amelynek során a fő figyelmet az alábbiakra fordítják: 1. a tájékoztatási szükségletek elemzése, 2. a tájékoztatási anyag gyűjtésének és terjesztésének tökéletesített módszerei.

A tájékoztatás felhasználóinak szükségleteit és megnyilvánuló érdeklődési igényeit el kell választani egymástól a helyes felmérés céljából és a tájékoztatási szükségletek megbízható ismerveit meg kell határozni. Jellemző az angol tájékoztatási szakemberekre az a megfontoltság, amellyel a tájékoztatás visszakeresése gépesítésének

712

kérdését kezelik. A "Közös Piac" létesítésével kapcsolatban a gazdasági és kereskedelmi tájékoztatási szolgálat kiszélesedése állapítható meg. /P.S./

333

659:24.004.14

Helyesen használjuk-e ki a megnövekedett információmennyiséget? - Nutzen wir die Informations-Explosion richtig? - HILLER, G.H. - Chemiker-Zeitung, 88.k. 5.sz. 1964.márc. 155-159.p.

Amerikai szakemberek szerint olcsóbb lenne a 100 000 dollárnál kisebb költségű kutatásokat a szakirodalom tanulmányozása nélkül elkezdeni. Az NSZK-ban, egy vállalati dokumentációs osztályon, 320 000 kartonból álló dokumentációs szolgáltatás segítségével 1962-ben csak 90 bibliográfiát és 15 irodalomkutatást végeztek. Ezek az adatok a rosszul szervezett tájékoztatási munkára utalnak, ahol a megnövekedett információ-mennyiséget helytelenül használják ki.

A jól szervezett információszolgálat programját a NASA /National Aeronautics and Space Administration/ dokumentációs szakemberei fogalmazták meg:

- a műszaki és tudományos tájékoztatás irodáinak a kutatásait és szolgáltatásait a tudomány művelőinek az igényéhez kell igazítani;
- a dokumentum megjelenése, feldolgozása és az arról adott tájékoztatás és hozzáférhetősége közötti időt meg kell rövidíteni;
- rendkívül fontos a más tájékoztató szervekkel való szoros együttműködés;

- a felhasználók szükségleteinek gyors és rugalmas kielégítése csak "mammut-központ" útján lehetséges. Ez a központosság kizárólag az információk feldolgozására korlátozódik, ezt követeli az ésszerű idő-, és pénzgazdálkodás. A központhoz csatlakozik a jól kiépített hálózat, olyan szervezetséggel, hogy a felhasználó akár a dokumentációs szolgáltatás kézhezvételének a napján - szükség esetén - az eredeti anyagot is megkaphatja fotómásolás útján. /Sz.T./

334

681.64

"Termokopir" termokopirozó készülék. - /Termokopiroval'nij apparat "Termokopir"/ - KAL'MANSZON, V.A. - ZLOTNIKOV, G.G. - KASZ'JANOV, V.V. - Naucno-Tehniczeszkaja Informacija, 7.sz. 1963.jul. 30-32.p.

A "Termofax" amerikai melegmásoló készülék alapján készült szovjet "Termokopir" 6-8 mp. alatt másol ceruzával, tussal, vagy nyomdai uton előállított ábrát. A termokopirozó eljárás lényege az, hogy a lemásolandó eredetire termoreaktív réteggel ellátott különleges papírlapot helyeznek és erős infravörös lámpával világítják meg. Az ábra sötét helyeinek megfelelően az infravörös sugarak elnyelődnek a speciális papírlapon, miközben a réteg hőmérséklete emelkedik és kontrasztosan sötétedve megjelenik a másolat. A folyamat a pozitív - pozitív elv szerint megy végbe.

A "Termokopir" készüléket a VINITI Tájékoztatási Munka Gépesítési és Automatizálási Osztályán fejlesztették ki és célszerűen al-

kalkmazható az információszolgáltatás tevékenysége során.

A készülék nem nagyméretű: 490 x 375 x 225 mm és így íróasztalon kényelmesen elhelyezhető. Kezelése nem igényel különösebb szak-képzettséget, működése gazdaságos és említett előnye folytán jelentős elterjedésre lehet számítani. /P.S./

335

631.64

Elektrofotográfiai másolóberendezések Japánban. /Obzor elektrofotograficeszkogo kopiroval'nogo oborudovaniija v Japonii/ - Naucsno-Tehniceskaja Informacija, 8.sz. 1963. aug. 24-29.p.

A Japánban használatos elektrofotográfiai készülékek legnagyobb része az amerikai "Elektrofax" rendszer alapján fényérzékeny réteggel ellátott papírral dolgozik. Az amerikai rendszert több irányban tökéletesítették a gyártó vállalatok és különféle neveknek hozzák forgalomba mint Orifax, Korifax, Elefax, Diafax, Fujix, amelyeknek több típusa ismeretes. A vizsgált 8 fajta gép. ill. típus a működés automatizáltságában, a szerkezeti megoldásban, a különféle fényérzékeny papírok használhatóságában és az alkalmazott előhívó anyagokban tér el egymástól.

A készülékek egy-egy másolatot 30-60 mp alatt készítenek, a másolatok mérete általában 210 x 297 mm, a készülékek egyrésze e méretet nagyobb méretű pl. 297 x 420 mm-es eredetiről is készítheti, míg néhány gép 35 mm széles szalaggal mikrokópiák előállítására szolgál. A berendezések külső méretei 500 x 340 x 320 - 750 x 1300 x 1550 mm között változnak. /P.S./

336

778.1:061.33 "Köln 1963"

A reprográfiai fejlődésének nemzetközi irányai. - /Internationale Entwicklungstendenzen der Reprographie/ - GOEBEL, J. - Nachrichten für Dokumentation, 15.k. 1.sz. 1964.márc. 48-52.p.

Az 1963 októberében Kölnben tartott I. Nemzetközi Reprográfiai Kongresszus tanácskozásainak és kiállításának főbb megállapításai: megjelentek a nappali fényre nem érzékeny reprográfiai anyagok; a különböző eljárások gazdaságossági vizsgálatának fő tapasztalata, hogy az olcsó anyagokhoz drágább gépek - az olcsóbb gépekhez pedig drágább anyagok tartoznak; a mikrofilmet kezdik felhasználni a hivatalos ügyiratok megőrzésére /az USA-ban pl. 90 nap alatt 168 millió aktát vettek mikrofilmre; a mikrofilmkártyák népszerűsége fokozódik; az amerikai NASA-nál már több mint 10 millió ilyen filmlap készült; a mikrolapok készítésénél általában nem célszerű 1:18-nál nagyobb kicsinyítést alkalmazni; a kölcsönző könyvtárak egyre inkább másolatokat szolgáltatató könyvtárakka alakulnak; a mikrofilm felvevő készülékeket automata előhívó berendezésekkel építik egybe; figyelemre-méltó a diazofóliák és kalvar-filmek alkalmazása bizonyos leolvasó készülékeknél, amelyek automatikus papír-másolatokat készítenek a székséges dokumentumokról; a mikrofilmkártyákon tárolt folyóiratcikkgyűjteményből egy dokumentum kiemelése tizedannyi időt vesz igénybe, mint az eredeti megtalálása egy könyvtári gyűjteményben. /B.S./

714

Film és a műszaki fejlesztés.- /Film a technicky rozvoj/ -
BOVAK, N. - Podniková Organizace, li.sz. 1963. 501-502.p.

A filmnek sok előnye van a nyomtatott szöveggel szemben. Az időben bemutatott filmek nagyban elősegítik a haladó technika és technológia megismerését és alkalmazását.

A műszaki kisfilmeket két csoportba oszthatjuk: 1. propaganda és népszerű tudományos filmek, 2. oktató /iskolai/ és instruáló filmek.

A csehszlovák propaganda és népszerű tudományos filmek külföldön is elismertek.

A oktató és instruáló filmeket, szűkebb területen: a szakiskolákban, tanfolyamokon és az üzemekben mutatják be. Ebbe a kategóriába tartoznak az ún. ipari, vagy műszaki filmek. A műszaki film csak akkor képes jól ellátni feladatát, ha gyorsan reagál az aktuális műszaki és tudományos eredményekre.

Másik probléma a filmek hossza. Itt is differenciálni kell a szerzést, hogy ismertető, vagy bizonyos újdonságot, pl. találmányt bemutató filleről van-e szó. Legfontosabb a téma aktualitása, amire az eddigi filmek alapján több példát sorol fel. Mivel a kutató és fejlesztési intézetek nem rendelkeznek a filmezéshez szükséges feltételekkel, ezért feltétlenül hasznos az együttműködés az állami filmgyártó vállalatokkal.

:
:: ::